

HAFTALIK KÜRESEL DEĞERLENDİRME BÜLTENİ

*13-19 Mayıs
2013*

İçindekiler

AB Gündemi.....	1
Rusya Gündemi.....	2
ABD Gündemi	4
Orta Doğu Gündemi.....	5
Güney Kafkasya-İran-Pakistan Gündemi	7
Türkistan Gündemi	11

AB Gündemi

Suriye'ye yönelik yaptırımlar Avrupa Birliği (AB)'nin tekrar gündemine geliyor. AB Mayıs 2011'den itibaren Suriye'ye karşı uyguladığı yaptırımlarını üç ayda bir yenilemek durumunda. Dolayısıyla Mayıs ayı sonunda AB'nin Suriye'ye yönelik uyguladığı yaptırımların süresi doluyor ve yaptırımların yenilenmesi gerekiyor. Bu çerçevede ele alınan konu ise Suriyeli muhaliflerin silahlandırılabilmesi için ülkeye uygulanan silah ambargosunun gevşetilmesi oluyor.

AB Suriye'ye yönelik olarak üç temel yaptırım şekli belirlemişti: İlki petrol ve petrol ürünlerinin ithalinin engellenmesi. İkincisi Suriye'ye petrol ve doğalgaz sanayi ile ilgili teçhizatın ve teknolojinin ihracının yasaklanması. Üçüncüsü de Suriye'nin petrol sanayine yönelik yatırımların engellenmesi. Bunların yanında seyahat yasakları, mal varlıklarının dondurulması, mali kuruluşlara işlem yasağı gibi ek yaptırımlar da bulunmakta.

Aynı zamanda, AB Mayıs 2011'den itibaren Suriye ile Ortaklık Anlaşması'nı da dondurmuş ve MEDA/Avrupa Komşuluk Politikası kapsamındaki iki taraflı işbirliği programlarını askıya almış durumda. Avrupa Yatırım Bankası da Suriye'ye yönelik teknik desteğini çekmiş vaziyette.

Mart ayında İngiltere ve Fransa'dan, Avrupa Birliği'nin Suriye'ye uyguladığı silah ambargosunu kaldırma sinyali gelmişti. İngiltere Mart ayında Suriye'ye çelik yelek, zırhlı araç yardımı yapmıştı. Fransa da muhaliflerin silahlandırılmasına olumlu yaklaşmıştı.

Silah ambargosunun tekrar gündeme geldiği koşullar altında Avusturya, AB içindeki tartışmaları açığa çıkaran ilk ülke oldu. Avusturya AB ülkelerini, Suriyeli muhaliflerin silahlandırılması konusunda uyardı. Böylece tüm üye ülkelerin onayını gerektiren karara da imza atmayabileceğinin ilk işaretini verdi. Avusturya'nın bu tutumu Suriye Devlet Başkanı

Beşar Esad'a karşı savaşan muhalif güçleri silahlandırmanın, 'uluslararası hukukun ve Avrupa Birliği temel hukukunun' ve 'Birleşmiş Milletler sözleşmesinin müdahale etmeme ve güç kullanmama ilkesinin' ihlali olacağı görüşüne dayanıyor. Avusturya El-Nusra Cephesi gibi gruplarla ilgili de uyarıda bulundu.

Fransa ve İngiltere, Mart ayında da olduğu gibi, silah ambargosunun esnetilmesine ve muhaliflerin silahlandırılmasına olumlu yaklaşıyor. Buna rağmen temkini de elden bırakmıyor. İngiltere Başbakanı David Cameron'ın, ABD ziyareti sırasında bu yönde kesin bir karar vermediklerini açıklaması bunun bir göstergesi oldu.

Avusturya dışında Finlandiya, İsveç, Estonya, Letonya ve Litvanya da silah ambargosunun kaldırılmasına karşı çıkan AB ülkeleri. Almanya ve İspanya gibi bazı ülkeler ise henüz pozisyonlarını netleştirmiş değil.

Diğer Gelişmeler:

- İngiltere Parlamentosu'nda İngiltere'nin Avrupa Birliği üyeliği tartışmasıyla ilgili olarak oylama yapıldı. Yapılan oylamada İngiltere Başbakanı David Cameron liderliğindeki Muhafazakar Parti üyelerinin üçte biri, İngiltere'nin Avrupa Birliği üyeliği tartışmasıyla ilgili olarak Cameron'a karşı protesto oyu kullandı. Oylama, sembolik bir nitelik taşıyor. Fakat parti içinde Cameron'ın Avrupa Birliği politikalarına yönelik rahatsızlığın olduğunu da gösteriyor.
- Fransa Cumhurbaşkanı François Hollande, iki yıl içinde Avrupa Birliği'nin 'tam bir siyasi birlik haline gelmesini' istediğini belirtti. Avro Bölgesi'nde kendi bütçesi, ortak vergi sistemi ve başkanı bulunan bir 'Avro Bölgesi ekonomi hükümeti' kurulması çağrısında bulundu.

Rusya Gündemi

Rusya'nın Pasifik Okyanusundaki filosu onlarca sene sonra yeniden Akdeniz'e indi. 19 Mart 2013 tarihinde Vladivostok limanından çıkan ve şuanda Kızıl denizde olan filo Akdeniz limanına konuşlandıktan sonra Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin Limasol limanını ziyaret etmeyi planlıyor. Rus filosunun Akdeniz'e gönderilmesindeki amaç, Rusya'nın Akdeniz filosunun oluşturulmasına sağlamaktır. Bugün (13 Mayıs 2013) Rusya Federal konsey sözcüsü Valintina Matviyenko, Rusya Akdeniz'deki filosunu güçlendireceklerini söyledi. Matviyenko "bu bölge siyasi bir mutfak haline gelmiştir, biz de burada kendi aşçımızın olmasını isteriz" şeklinde bir açıklamada bulundu.

Rusya Federasyonu Azerbaycan petrolünün transiti ile ilgili sözleşmeyi feshetti. 1996 yılında Rusya ile Azerbaycan arasında Azerbaycan petrolünün Rusya üzerinden transiti ile ilişkin sözleşmeyi Rusya Başbakanı Dmitriy Medvedev tarafından feshetme kararını onaylayan teklif imzalandı. Daha 5 Mayıs 2013 tarihinde alınan söz konusu karar bugün 14 Mayıs 2013 tarihinde açıklandı. İTAR-TASS haber ajansına açıklık getiren "Transneft" temsilcisi İgor Demin Azerbaycan tarafının son 5 seneden beri sözleşmede yer alan yükümlülüklerini yerine

getirmediğini açıkladı. Söz konusu petrol transiti Bakü-Novorossiysk boru hattı üzerinden gerçekleşiyordu.

17 Mayıs tarihinde Rus Ria Novosti haber ajansının kaynak gösterdiği New York Times gazetesi Rusya Suriye'ye yeni bir gemi savar füzelerin sevkiyatını gerçekleştirdiğini yazdı. Sevkiyat tarihinin belirtilmediği yazıda füzelerin son modifikasyon "Yahont" tipi füzeler olduğu belirtilmektedir. Amerikalı uzmanlara göre 300 kilometre menzilli füzelerin Suriye'nin eline geçmesi durumunda Şam yönetimi denizden gelebilecek Batı'nın dış müdahalesine karşı kendisini korumak için önemli bir güce sahip olabileceğini söylemekte. Stockholm Barış Araştırmalar Merkezinin verilerine göre 2010-2011 yılları arasında Rusya Suriye'ye 70'ten fazla "Yahont" füzelerini yattığını belirtmektedir. Rusya dışişleri bakanı **Sergey Lavrov** daha önce birçok kes yapmış olduğu açıklamalarında Moskova'nın Suriye'ye yeni bir silah satışı yapılmayacağını söylemişti.

Diğer haberler

- Rusya bugün "Rus Karadeniz Filosu" gününü kutluyor. 1996'dan itibaren her sene kutlanan Rus Karadeniz Filosu günü İlk defa 1773'te kurulmuş ve Osmanlı-Rus ilişkilerinde önemli yere sahip olmuştur.
- Rusya Federal konsey sözcüsü Valintina Matviyenko, Rusya Akdeniz'deki filosunu güçlendireceklerini söyledi. Matviyenko "bu bölge siyasi bir mutfak haline gelmiştir, biz de burada kendi aşçımızın olmasını isteriz" dedi.
- İsrail Başbakanı Benyamin Netanyahu, Suriye'ye silah sevkiyatını durdurması için Moskova'ya bir ziyaret gerçekleştirecek. Uzmanlara göre, Netanyahu-Putin görüşmesinde Rusya'nın Suriye'ye S-300 Hava Savunma Sistemlerinden satmasından vazgeçmesine karşılık İsrail Rus filosu için kendi limanlarını teklif etmesi söz konusu olabileceğini belirtilmektedir. İsrail'in Rusya'ya teklif edeceği başka bir pazarlık malzemesinin olmadığı düşünülmektedir.
- Moskova'nın etrafında mevcut hava savunma sistemleri, radar ve kontrol sistemlerini bir araya getirip tek bir hızlı ağda birleştirecek olan Rusya'daki ilk dijital hava savunma sistemi oluşturulacak.
- Rusya, Uzak Doğu'nun Yujno-Sahalinsk şehri yakınlarına gömülü olarak bulunan ve İkinci Dünya Savaşı dönemine ait mermiler konusunda bilgi istedi. Mermilerin kimyasal silah olma ihtimali bulunuyor. Haber, Rusya Dışişleri Bakanlığı'nın pazartesi günü yayımlanan bildirisinde yer aldı.

- Rus İstihbarat Servisi FSB, ABD'nin Moskova Büyükelçiliğinin siyasi biriminin üçüncü hatibi CIA ajanı olduğu gerekçesiyle gözaltına aldı. Söz konusu olayla ilgili ABD'nin Moskova Büyükelçisinin konuya açıklık getirmesi için Rusya Dışişleri Bakanlığına çağrıldığı bildirildi.
- Rus bazısının önce gelen gazetelerinden "Kommersant", ABD Başkanı Barak Obama'nın Füze Savunma Sistemleri konusunda Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin'e bilgi paylaşılmasını teklif ettiğini yazdı.
- Rusya Dışişleri Bakanı **Sergey Lavrov**, 2013 Mayısının sonunda Cenevre'de gerçekleşmesi planlanan muhtemel Suriye konferansında İran ile Suudi Arabistan'ında yer alması gerektiği çağrısında bulundu.
- 15 Mayıs 2013 tarihinde ABD Moskova Büyükelçisi Michael McFaul ABD elçilik personelinin casusluk gerekçesiyle tutuklanması ile ilgili açıklık getirmek için Rusya Dışişleri Bakanlığını geldiği bildirildi. Amerika Dışişleri Bakanlığı ise, konuyla ilgili yorum yapmaktan kaçındı.
- Rusya ile ABD, iki ülkenin istihbarat servisleri FSB ile CIA arasında bir görüşme düzenlemesini planladıklarını açıklayan Rusya Devlet Başkanı Danışmanı Yuriy Uşakov, daha önce Moskova'da ABD İstihbarat servislerinden biri olan FBI ile Rus İstihbarat yetkilileri arasında bir görüşme gerçekleştirdiklerini açıkladı. Danışman Uşakov, yukardan(Devlet Başkanları tarafından) istihbarat birimlerinin bir birine karşı değil de, birbirleriyle çalışmaları için net bir sinyal geldiğini açıkladı.
- 16 Mayıs 2013'te Birleşmiş Milletler Gelen Sekreteri Ban Ki-Moon Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile görüşmek için Moskova'yı ziyaret etti. Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile yapılan görüşmelerde Orta Doğu ve Kuzey Afrika'daki gelişmeler, Suriye krizi, Kore Yarım Adasındaki durum, Mali'deki çatışmaların çözümü, Kosova meselesi, Orta Asya ve Kafkaslardaki son durum ve terörizmle mücadele gibi güncel uluslar arası sorunların ele alındı.
- 15 -17 Mayıs tarihleri arasında Rusya'nın Soçi kentinde çalışma ziyaretinde bulunan Güney Afrika Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ceykob Zuma ile Rusya Devlet Başkanı Vladimir Putin ile bir araya geldi. Görüşmelerde iki ülke arasında ticari ilişkiler ele alındı.

ABD Gündemi

Başkan Barack Obama Beyaz Saray'da İngiltere Başbakanı David Cameron'la Suriye konusunu ele aldı. Görüşme sonrasında iki lider bir basın toplantısı düzenledi.

Obama, basın toplantısında, Amerika ve İngiltere'nin, ılımlı muhaliflere destek vermeye devam edeceğini söyledi. Obama, her iki ülkenin Cenevre'de yapılması hedeflenen konferans sırasında Suriye'de geçici bir hükümet kurulması için çalışacağını da sözlerine ekledi. İngiltere Başbakanı David Cameron Beyaz Saray'daki görüşmesi öncesinde Cuma günü de Rusya'da Vladimir Putin'le Suriye konusunu görüştü. Bu görüşmede Cenevre konferansı ve Suriye'de geçici bir hükümet kurulması planları ele alındı. Cenevre 'de konferans yapılması Amerika ve Rusya tarafından gündeme getirildi. Suriye hükümeti konferans çağrısına yanıt vermedi. Muhalefet ise Beşar Esat'ın dahil olmadığı bir formül istiyor.

Obama ile Cameron, gelecek ay Kuzey İrlanda'da yapılacak G8 zirvesini de ele aldı. Görüşme gündeminde ekonomik ilişkiler ve terörle mücadele konuları da yer alıyordu. İngiltere Başbakanı David Cameron, bugün ayrıca Federal Soruşturma Bürosu (FBI) yetkilileri ile de biraraya gelecek. Cameron bu görüşme sonrasında Boston'a da giderek, 15 Nisan'daki saldırılar sonrasında yapılan soruşturma ve alınan önlemleri konusunda bilgi alacak. Bu görüşmelerle Cameron, İngiltere'nin bu deneyimden nasıl bir ders alması gerektiğini öğrenmeyi amaçlıyor. Cameron'un üç günlük Amerika ziyareti New York'ta noktalanacak. İngiltere lideri burada BM tarafından küresel kalkınma hedefleri konulu konferansa katılacak. Bu, Obama'nın ikinci kez başkanlığa seçilmesinden sonra David Cameron'un Amerika'ya ilk ziyareti oluyor.

Öne Çıkan Diğer Gelişmeler

- Boston Saldırısında Çeçenistan'ın rolü gündeme geldi.
- Suriye Barış Konferansının Haziran ayında yapılması planlanıyor.
- ABD Adalet Bakanlığı dinleme faaliyetlerini savundu.

Orta Doğu Gündemi

- Suriye sınırındaki Reyhanlı ilçesinde 11 Mayıs 2013 13.45'de şiddetli bir patlama yaşandı. Bunu 15 dakika sonra ikinci patlama izledi. Bombalı araçla yapılan saldırıların ilki, Reyhanlı Belediye binası önünde meydana geldi. İkinci patlama ise PTT binasının bulunduğu Cumhuriyet Caddesi'nde gerçekleşti. 46 kişinin ölmesi, 140 kişinin yaralanması, 735 işyeri, 62 araç, 8 kamu binası ve 120 konutun tahrip olması

ile sonuçları açısından ortaya bir katliam ve yıkım çıkararak, Türkiye gibi 1968'den bu yana terörizm deneyimi olan bir ülkede en büyük can kaybı ile ortaya yaşatan bu saldırının kapsamlı bir inceleme sonucunda gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. İlk patlamanın olduğu yer cumartesi günleri Reyhanlı pazarının kurulduğu ve insanların toplandığı bir alandır. Bombalamayı yapan ekip, arabaları mobese kameralarının görüntü alamadığı yerlere park etmişlerdir. Reyhanlı Türkiye'den Suriye'ye yapılan yardımların merkez noktasıdır. Dolayısıyla Türkiye'den Suriye'deki muhaliflere yapıldığı söylenen silah kaçakçılığının da kilit noktası olarak öne çıkmaktadır. Bölgedeki Cilvegöz- Baba El Hava sınır kapısı Suriyeli isyancıların elinde bulunmaktadır. Yayladağı sınır kapısı araçlı geçişler için kullanılmaz iken Cilvegözü sınır kapısı araç geçişlerinin yapıldığı kapıdır. Suriyeli mülteciler ya Reyhanlı'daki kamplarda kalmakta ya da burada kiraladıkları evlerde yaşamaktadırlar. Suriye'de yaşanan çatışmaların Türkiye'ye daha önce de önemli yansımaları olmuştur. 3 Ekim 2012 tarihinde Suriye'den Akçakale'ye düşen top mermisi sebebiyle biri anne 4 çocuk hayatını kaybetmiş, 2'si polis 13 kişi de yaralanmıştır. 11 Şubat 2013'te ise Cilvegözü'nde (Bab Al-Hava) meydana gelen ve 14 kişinin ölümüyle sonuçlanan bombalama olayı yaşanmıştır. Olayda 4'ü Türk 10'u Suriyeli 14 kişi yaşamını yitirmiş, 30'u aşkın kişiye yaralanmıştır. Katliamı gerçekleştirdikleri öne sürülen 4 Suriyeli 1 Türk Suriye'ye yapılan nokta operasyonu ile yakalanıp getirilmiştir. Patlamaların ardından bölge halkının "Erdoğan istifa" sloganları atması da ilgi çekmiştir.

- Mısır'daki ittifak çatırdamaya devam ediyor. Mursi'nin destekçilerinden 6 Nisan hareketinin gençlik önderi, ABD seyahati sonrası tutuklandı.
- Bahreyn'de rejim karşıtı eylemlerin sürdüğü Bani Jamra köyü, Bahreyn kolluk kuvvetlerince kuşatıldı.
- BM İnsan Hakları Konseyi Özel Raportörü Richard Falk, İsrail Ulaştırma Bakanlığı tarafından BeytSafafa'da geçen yıl başlatılan otoyol projesinin durdurulmasını istedi.
- Mısır Dışişleri Bakanı Muhammed Kamil Amr'ın, Mescid-i Aksa'daki ihlalleri sebebiyle İsrail'i uyardığı belirtildi

- Mısır Başbakanı Hişam Kandil, Mayıs sonunda Gazze'ye ziyaret edeceğini açıklayan Başbakan Recep Tayyip Erdoğan için Mısır'ı Gazze'ye bağlayan kapıların "sonuna kadar" açık olduğunu söyledi.
- Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas, Mısır ziyareti kapsamında Cumhurbaşkanı Muhammed Mursi ile bir araya geldi. Kahire'de Mısırgazetelerinin editörleriyle bir araya gelen Abbas, "Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'la konuştum. Filistin milli mutabakatı sağlandıktan sonra birlikte Gazze'ye gidebiliriz" diye konuştu.
- Ortadoğu 'da silahlı grupların yol açtığı güvenlik sorunları devam ediyor. Mısır ve Yemen'de silahlı kişiler toplam 11 kişiyi kaçırdı. Mısır'ın Sina bölgesinde 7 asker, Yemen'in başkenti Sana'da ise 4 gazeteci silahlı gruplar tarafından kaçırıldı.
- Libya'nın Tavrğa kentinde, 11 ceset olan bir toplu mezar bulunduğu bildirildi.

Güney Kafkasya-İran-Pakistan Gündemi

İran'da haziran ayında yapılacak cumhurbaşkanlığı seçimleri için 686 kişi resmi olarak başvuruda bulundu. Başvurular arasında eski cumhurbaşkanı Rafsancani, Ulusal Güvenlik Yüksek Konseyi Sekreteri Said Celili, Tahran Belediye Başkanı Muhammed Bakır Kalibaf, Hamaney'in Uluslararası Politika Danışmanı Ali Ekber Vilayeti ve Ahmedinejat'ın dünürü İsfendiyar Meşai gibi isimler de bulunmaktadır. Ancak bunlar arasında Rafsancani, Meşai ve Celili'nin isimleri öne çıkmaktadır. Öne çıkan adaylar arasında Rafsancani reformcuları, Celili geleneksel muhafazakârları, Meşai ise yeni muhafazakârları temsil etmektedir. İran'da yaklaşan cumhurbaşkanlığı seçimleri, yalnızca siyasi cepheler arasındaki kazanımı değil aynı zamanda İran'ın yeni dönemde izleyeceği iç ve dış politikadaki yeni manevra alanlarını da belirleyecektir.

Rafsancani cumhurbaşkanlığına adaylığını koymak için usulen dini lider Hamaney'in onayını beklerken, Meşai ise dini lidere rağmen adaylık başvurusunda bulunmuştur. Meşai'nin başvurusu esnasında cumhurbaşkanı Ahmedinejat'ın yanında bulunması ise kamuoyunda bazı tartışmaların fitilini ateşledi. Anayasayı koruyucular konseyi bu mevcut cumhurbaşkanının bir cumhurbaşkanı adayını işaret etmesinin yasalara aykırı olduğunu iddia ederek, Ahmedinejat'ın cezalandırılmasını talep etti. Bununla birlikte İran Meclisi'nde 150'den fazla milletvekili Ahmedinejat'ın bu hamlesi karşısında yargıya sunulmak üzere şikayet dilekçesi hazırladılar. Ahmedinejat-Meşai ittifakına karşı geleneksel muhafazakarların geliştirdiği bu siyasi refleksin altında ise yeni muhafazakarlar ile geleneksel muhafazakarların egemenlik mücadelesi bulunuyor.

Gürcistan'ı Bekleyen Süreç

Basında yer alan bilgiler dahilinde Gürcistan'da Ekim 2013'te gerçekleştirilecek cumhurbaşkanlığı seçimleri için aday belirleme çalışmaları kapsamında İktidardaki Gürcü Rüyası koalisyonu adayını belirlediğini açıklamıştır. Koalisyon, Gürcistan Eğitim ve Bilim Bakanı ve aynı zamanda başbakan yardımcısı olarak görev yapan Giorgi Margvelaşvili'nin aday olarak seçildiğini duyurmuştur. İvanişvili'ye ait iş merkezinde bir araya gelen koalisyon kurmayları basına yaptığı açıklamada Gürcistan için önemli bir tercihte bulduklarını belirtmiştir. İvanişvili ise 43 yaşındaki Margvelaşvili'nin önemli bir şahsiyet olduğunu ve ülke için ideal bir Cumhurbaşkanı olacağına inandığını ifade etmiştir. 2012 yılındaki seçim sürecinde İvanişvili tarafından entelektüel ve yakın dost olarak nitelendirilen Giorgi Margvelaşvili bakanlıktaki görevine başlamadan önce Gürcistan Kamu Çalışmaları Enstitüsü rektörü olarak çalışmıştır.

Gürcistan'da genel seçimlerde değişimden yana bir tavır sergileyen Gürcü halkı, Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde bu tavrı sürdürebilir. Ancak Tiflis'te gerçekleştirilen Rus karşıtı protesto gösterilerini dikkate alarak halkın belirli bir bölümünün Rus merkezli bir dış politika benimsenmesinden rahatsız olduğunu söylemek mümkün. Henüz diğer adayların belirlenmiş olmaması, genel bir değerlendirme yapmak için erken olduğunu gösteriyor. Rusya yeniden nüfuz alanına aldığı Gürcistan'da iktidardaki Gürcü Rüyası koalisyonunun adayının kazanması için, ticari ilişkileri ve ekonomik yardımları canlandırarak Gürcü halkının tercihini yönlendirebilir. Ancak Batı'nın ve özellikle ABD'nin Gürcistan'dan vazgeçtiğini düşünmek ise yanlış çıkarımlara sebep olacaktır. ABD Kafkasya'daki Rus hegemonyasına karşı Gürcistan'ı Batı çizgisinde tutmak için mücadelesine devam edecektir. Bu mücadele sürecinde ABD'nin uluslararası örgütleri devreye sokacağı ve Gürcistan'daki Rus karşıtlığından yararlanacağı aşikârdır. Türkiye ise bölgesel ilişkileri geliştirmeli, Azerbaycan-Gürcistan-Türkiye ittifakını pekiştirecek adımlar atmalıdır. Gürcistan'daki Türk varlığı görmezden gelinemez. Neticede Güney Azerbaycan'dan sonra Türkiye'nin Kafkaslar ile bağlantısını sağlayabileceği en önemli jeopolitik alanlardan birisi de Gürcistan'dır.

Diğer Öne Çıkan Gelişmeler:

- Iğdır'da casusluk yaptıkları iddiasıyla Erzurum 4'üncü Ağır Ceza Mahkemesinde 20'şer yıl hapis cezası istemiyle tutuklu yargılanan 2 İranlının avukatı Timurhan Gür, İranlıların ailelerinden aldığı duyuma göre müvekkilerinin yakalandığı zamana denk gelen bir süreçte, 4 MİT görevlisinin İran'da tutuklandıklarını ve Tahran'da Ağır Ceza'da yargılandığını iddia etti. İran dış politikasının temel prensiplerinden biri olan kontrollü gerilim taktiği, Türkiye ile ilişkilerde çok sık olmasa da dönem dönem başvurulan yöntemlerden biri olmaktadır. İran'ın bu hamlesi bir misillemedir. Türkiye'nin petrol ihtiyacının önemli bir kısmını İran'dan karşılıyor olması, İran'ın ise ekonomik ambargoları Türkiye üzerinden aşmaya çalışması İran-Türkiye'nin "mecburi birlikteliği"ni zaruri hale getirmekte ancak kriz ve çatışma alanlarının giderek büyümesini tam anlamıyla engelleyememektedir.

- İran'da haziran ayındaki kritik cumhurbaşkanlığı seçimleri için geri sayım sürerken, gerilim tavan yaptı, ortaya ilginç bir iddia atıldı. İddialara göre İran'da Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad'la dini liderlik arasındaki gerilim kırbaçlama seviyesine kadar çıktı. Ahmedinejad, dini liderliğin tehdit olarak gördüğü eski başdanışmanı İsfendiyar Rahim Meşai'ye adaylık başvurusu sırasında eşlik etmesi üzerine Anayasayı Koruma Konseyi şikayette bulundu. Konsey Sözcüsü Abbas Ali Kadkodai Cumhurbaşkanı'nın bir kişiyi aday olarak tanıtmamasının suç teşkil ettiğini ifade etti. İran'da yasalara göre bu suçun cezasıysa 74 kırbaç veya 6 ay hapis cezası olarak belirleniyor.
- Uluslararası yaptırımlar nedeniyle askeri teçhizat temin etmekte sıkıntı çeken İran, CIA'in kurduğu tuzağa düşerek, ajanlarından birini ABD'ye yakalattı. Rum medyasına göre, CIA'nın "Fantom operasyonu" adını verdiği plan 2002'de başladı. İran'ın, Şah döneminden kalma savaş uçaklarına yedek parça aradığını öğrenen CIA, internet üzerinden "Safavi" isimli İranlı ajanla bağlantı kurdu. Tahran, yedek parçalar için 15 Şubat'ta Said Mohabat adlı ajanı Larnaka havaalanına gönderdi. Mohabat'ı havaalanında bekleyen Rum polisi hemen tutukladı ve mahkemeye çıkardı. İranlı ajan hızlı bir şekilde yargılanarak 15 gün önce ABD'ye iade edildi. İran Büyükelçisi Ali Ekber Rezai, Mohabat'ın tutuklanarak yargılanmasına itiraz etti ve İranlı ajanın üzerinde çıkan dizüstü bilgisayar ile iki cep telefonunun iadesini istedi. Rumlar elektronik teçhizatı da ABD'ye iade edince iki ülke ilişkileri kopma noktasına geldi.
- İran İslam Cumhuriyeti Genelkurmay Başkanlığı İkinci Komutanı Tuğgeneral Mesut Cezairi El-Alem kanalına verdiği özel demeçte, Siyonist rejimin Suriye'de İran füze konvoyuna yönelik saldırısının bölgede direnişe karşı psikolojik savaş olduğunu belirtti.
- Hamid Karzai Amerika savunma bakanı yardımcısı Ashtone Carteri kabul edip yaptığı görüşmede, Amerika'nın Afganistan ordusunun eğitilip gelişmiş silahlar ve askeri teçhizatlarla donatılıp takviye edilmesi gerektiğini belirtti. Karzai Amerika ile Afganistan arasında imzalanan güvenlik işbirliği anlaşmasına değinerek, Afganistan halkının güvenliğini sağlamak, bu ülke barışını korumak için Afganistan ordusunun takviye edilmesinin özel bir önem taşıdığını söyledi.
- Azerbaycan milletvekili Ganire Paşayeva, İstanbul'da Türkiye ve Azerbaycan'ın Türk Dünyasının Bütünleşmesindeki önemi üzerine bir konferans verdi, Türkiye – Azerbaycan ilişkilerinin artırılması ve çeşitlendirilmesinin gerekliliğine vurgu yapan Paşayeva, Türk diasporalarını birlikte çalışmaya davet etti.
- Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, Hatay'ın Reyhanlı ilçesinde meydana gelen terör saldırısı dolayısıyla Türkiye'ye taziye mesajı göndererek başsağlığı dileklerinde bulundu.
- Ermenistan'da muhalefetin önemli partilerinden biri olan Miras Partisi'nden Sarkisyan ve partisine tepkiler devam ediyor. Miras Partisi Gn. Bşk. Yard. Armen Martirosyan iktidarın, ülkeyi parti devletine götürdüğünü iddia etti.
- İran'da Dışişleri Bakanlığı, Avrupa'nın Suriye'de radikal teröristleri desteklemesini eleştirdi. Hollanda'da kimyasal silah konvansiyonu zirvesine katılan Ahundzade, bir

dergiye verdiği mülakatta, İran Batı'nın saldırısı durumunda bile nükleer haklarından asla vazgeçmeyeceğini belirtti.

- İRAN Dışışleri Bakanı Ali Ekber Salihi, Der Spiegel'e, Suriye krizinin çözümü için ABD ile Rusya'nın düzenlemekte anlaştığı uluslararası konferansa katılmak istediklerini duyurdu. Salihi, "Suriye hükümetiyle muhalefet arasında görüşmeleri başlatabiliriz" dedi. Muhalifler ise 23 Mayıs'ta İstanbul'da yapacakları toplantıda hem bu konuda karar verecek, hem de yeni başkan seçecek.
- Suriye'de muhaliflerin safında savaşan Ebu Yahya el-Azeri isimli Azerbaycan vatandaşının sosyal medyada yayımlanan açıklamaları ülkede geniş yankı buldu. Esad rejimine karşı savaşan Ebu Yahya El Azeri, yayımlanan videosunda tüm Azerbaycanlıları kendilerine destek olmaya davet ediyor. Azerbaycan Milli Güvenlik Bakanlığı konu ile ilgili gerekli önlemlerin alınacağını ve gelişmelerin kontrol altında tutulduğunu açıkladı. Bunun yanı sıra dışışleri bakanlığı yetkilileri konunun araştırılarak kamuoyunun bilgilendirileceğini belirtti. Ancak sonbahar aylarından bugüne kadar henüz geniş bir bilgi verilmedi. Suriye'deki Azerbaycan büyükelçiliğinin iç savaş nedeniyle Beyrut'a taşınmak zorunda kalması durumu daha da zorlaştırıyor. Azerbaycan basınında yer alan haberlere göre sadece başkent Bakü ve Sumgayıt'tan değil diğer bölgelerden de Suriye savaşına katılan vatandaşlar bulunuyor. Haçmaz bölgesinden 18 Azerbaycan vatandaşının son günlerde devam eden çatışmalarda Esad yanlısı güçler tarafından öldürüldüğü iddia edildi.
- Dün gerçekleştirilen, Azerbaycan'la Avusturya Arasında Dostluk ve İşbirliğine İlişkin Ortak Bildiri'nin imza töreninin ardından Azerbaycan Cumhurbaşkanı İlham Aliyev, TANAP'ın Azerbaycan doğalgazının Avrupa'ya ulaştırılması için yeni olanaklar sunacağını belirtti.
- Gürcistan'da Ekim 2013'te gerçekleştirilecek cumhurbaşkanlığı seçimleri için aday belirleme çalışmalarını devam ediyor. Gürcistan Başbakanı Bidzina İvanişvili önderliğindeki Gürcü Rüyası koalisyonu kendi adayını açıkladı. Koalisyon, Gürcistan Eğitim ve Bilim Bakanı ve aynı zamanda başbakan yardımcısı olarak görev yapan Giorgi Margvelaşvili'nin aday olarak seçildiğini duyurdu.
- İran Dışışleri Bakanlığı Sözcüsü Seyyid Abbas Erakçi, dün düzenlediği basın toplantısında "İran-Azerbaycan İlişkilerimize üçüncü tarafların müdahale etmesine izin vermemeliyiz" açıklamasını yaptı.
- Rusya ve Azerbaycan arasında, Azerbaycan petrolünün Bakü-Novorossiysk boru hattı ile Rusya üzerinden taşınmasına ilişkin 1996 yılında imzalanan anlaşma feshediliyor. Putin'in onayladığı kararın gerekçesi, Azerbaycan'ın anlaşmadan doğan yükümlülüklerini yerine getirmediği olarak ifade ediliyor.
- Azerbaycan, Ukrayna'nın bir televizyon kanalında yayınlanan Karabağ ile ilgili program haber Ukrayna Dışışleri Bakanlığına itiraz notası verdi. Nota'da Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünün göz ardı edildiği belirtildi.
- ABD Erivan Büyükelçisi John Heffern, Ermeni-Türk Protokollerinin başarısız olmasında Türk tarafının suçlu olduğunu iddia etti.

Türkistan Gündemi

13 Mayıs 2013 tarihinde Çin Halk Cumhuriyeti Maliye Bakanı Gao Huçen resmi bir ziyaret için Astana idi. Huçen, Kazakistan Maliye Bakanı Bolat Jamişev ile 2020 yılına kadar Kazak-Çin ticaret ve ekonomik işbirliğinin kalkınması ve geliştirmesini kapsayan kısa ve uzun vadeli planın imzalanması için hazırlıkları ele aldı. Çin Maliye Bakanı Gao Huçen, Kazak-Çin ikili ilişkilerinin oldukça başarılı bir şekilde tüm yönlerde gelişmekte olduğunu söyledi. İki ülke tarafından kabul edilen “Yatırımların Karşılıklı Teşvik Etmesi ve Korunması Anlaşması”nın daha da geliştirilmesi için karar alındığı açıklandı.

Kazakistan’da yeni maden yataklarının araştırılması, kurulması ve işletilmesiyle ilgili daha önce durdurulmuş olan lisans işlemlerine yeniden başlanacağı açıklandı. 2008’den beri uygulanan yeni lisans vermeme işleminin yürürlükten kaldırılmasının sebebinin ülkeye doğrudan yabancı yatırımları arttırmak olduğu sanılıyor. Tahminlere göre Kazakistan sahip olduğu madenlerin sadece %15’ini çıkarıp, işleyebilmektedir. Dünyadaki petrol rezervlerinin %3’üne sahip olan Kazakistan’a yabancılar tarafından 1990’dan bu yana çoğunluğu petrol ve gaz sektörüne olmak üzere 170 milyar dolar doğrudan yatırım yapıldığı uzmanlarca belirtilmektedir. Soğuk Savaş sonrası serbest piyasa ekonomisine geçişte hızlı hamleler yapan Kazakistan bu hamlelerine ekonominin her alanında devam etmektedir.

Kırgızistan parlamentosu, Rusya Devlet Duması milletvekili ve Liberal Demokrat Partisi Başkanı Vladimir Jirinovski’nin ‘istenmeyen adam’ ilan edilmesini öngören karar taslağını oy birliğiyle kabul etti. Kabul edilen kararda, bakanlığın bu konuyu ele alması teklif ediliyor. Jirinovski, Kırgız milletvekilleri kızdıran sözlerini, nisan ayında, bu ülkenin Rusya’ya olan 500 milyon dolarlık borcun silinmesi konusunun görüşüldüğü Devlet Duması oturumunda dile getirmişti. Jirinovski, Kırgızistan devlet başkanı adaylarından birinin, kazanmasına yardımcı olması durumunda Rusya’ya Issık Gölü’nü hediye edeceğine dair söz verdiğini öne sürmüştü.

Burada yapılan açıklamalar 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsüne değil, sadece yorumda bulunan 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü araştırmacılarına aittir.